

Aksaray'daki kapı, Selçuklu ahşap tekniğinin en yüksek değerdeki örneklerinden kabul ediliyor

Ulu Cami'nin minber kapısını çaldılar

ÖZGEN ACAR

ANKARA- Selçuklu ahşap tekniğinin en yüksek örneği olan Aksaray Ulu Cami'nin minber kapısı ile yan alınlıklardan sekizgen iki parça, bilinmeyen kişilerce çalındı.

Aksaray Emniyet Müdürlüğü yetkililerinden aldığımız bilgiye göre, varsayıma dayalı çalınma olayının senaryosu şöyle:

"Hırsızlar 22 Şubat gecesi yatsıdan sonra caminin içinde kalarak saklandılar. İlgi-liler cami kapısını kilitleyip ayırdıktan sonra soyguncu ya da soyguncular kapıyı ve iki alınlığın sekizgen parçalarından ikisini alıp sabaha karşı dışarı çıktılar. İmam ve müezzın hasta oldukları, caminin bekçisi de emekliye ayrıldığı ve kadro yokluğu nedeniyle Diyanet İşleri Başkanlığı da yeni bekçi atayamadığı için o gece camide herhangi bir görevli bulunmuyordu. Kapı ya da herhangi bir giriş yeri zorlanmamıştı ve her-

hangi bir parmak izi bırakılmamıştı."

Anımsanacağı üzere, Ödemiş Birgi Ulu Cami minberinin ahşap kapısı da bilinmeyen kişilerce ve aynı yöntemle Mayıs 1993'te çalınmış, kapı daha sonra İngiliz polisince Londra'da bir antikacıda bulunmuş ve uzun görüşmelerden sonra Türkiye'ye geri getirilmişti.

Her iki eserin önemi hakkında Dr. Selçuk Mülayım, 'Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler' adlı kitabında aynen şöyle yazıyor:

"Aksaray Ulu Cami (1431) minberi iki yüzyıllık bir gelişmeyle kündekâri tekniğın ulaştığı en yüksek örnektir. Zemin bölmeleri hatlara göre daha kabarık levhalar halinde eserin plastik değerini arttırmaktadır. Ara bölmelerin hatlara göre daha kabarık bırakıldığı bu tekniğın Birgi Ulu Cami minberinde (1320) bir kademe daha zenginleşerek yarım küre şeklinde ajurlu kabarelarla bezenmiştir."

Her ikisi de 'Ulu Cami' adını taşıyan iki Selçuklu yapısından ve ahşap tekniğinin en üst örnekleri olan bu eserlerin, aynı yöntemle ve amacını iyi bilen usta hırsızlarca çalınmış olması dikkati çekiyor.

Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce, uluslararası polis örgütü Interpol'e ve Türkiye'deki özel koleksiyoncu ve müzelere gerekli uyarılar için bazı önlemlere başvurulduğu bildiriliyor.

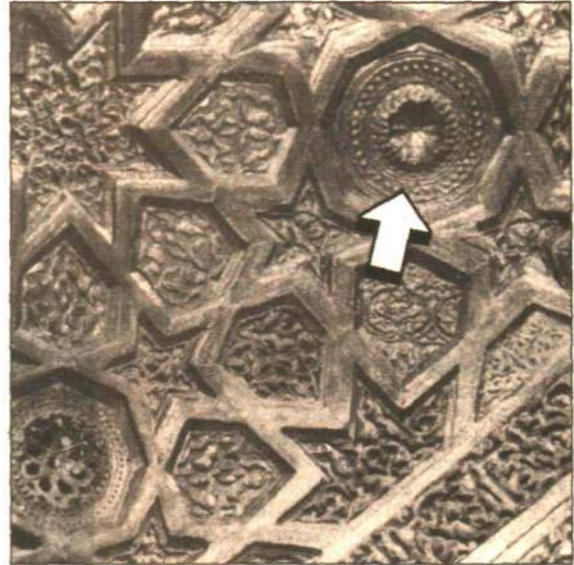
Aksaray'dan çalınan abanozdan yapılmış minber kapısı (163-167 cm yükseklik ve 122 cm en) iki kanatlı olup sivri kemerli bir çerçeve içindedir. Kanatlar, ince çıtalarla sınırlandırılmış, sağda üç, solda iki düşey süsleme şeridinde sahiptir.

Sağ kanadın dıştan iki, sol kanadın dıştan iki şeridinde kıvrık dal ve yapraklardan oluşmuş, kabartma bitkisel zemin üzerine, sülüs hatla Arap harfleri ile Fatiha, İhlas, Fetih sureleri ile Bakara suresinin 255 ve 256. ayetleri yer almaktadır.

İçteki şeritlerinde ise, yine kabartma bitkisel zemin üzerinde çıtalarla oluşturulmuş, merkezi iki yana üçgen kesitli, iki ucu uzatılmış kapalı biçim geçmesinden oluşmuş geometrik süsleme bulunmaktadır. Çivi kullanmadan, ayrı parçaların çatılması ve çıtalarla tutturulmasını öngören "kündekâri" tekniğın sağladığı bu kolaylıktan yararlanan hırsızların, iki yarıda bulunan ve abanoz ağacından yapılmış, altı adet sekizgenden (27 cm genişlik) sadece ikisini aldıkları saptandı.

Söz konusu eser hakkında Vakıflar dergisinde M. Zeki Oral da, "Anadolu'da sanat değeri olan ahşap minberler, kitabeleri ve tarihçeleri" başlığı ile yayımladığı makalesinde bu eserlerden övgüyle söz etmekte ve yazıların içeriğini açıklamaktadır.

Ödemiş-Birgi'deki minber kapısı ise 1995'te Londra'dan getirilerek yerine konulmuş, ancak hırsızlar aradan geçen beş yıla karşın yakalanamamışlardı.

Çalınan sekizgen parçanın biri (ok işaretli).